

Nr 130

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning om distriktsbarnmorskor; given Stockholms slott den 25 februari 1955.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över inrikesärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till förordning om distriktsbarnmorskor.

GUSTAF ADOLF

Gunnar Hedlund

Propositionens innehåll

I propositionen föreslås att förordningen den 30 juni 1943 (nr 570) om anställande av distriktsbarnmorskor m. m. skall ersättas med en ny förordning. De ändrade bestämmelserna anknyter i huvudsak till det förslag angående barnmorskeväsendets organisation och den förebyggande mödravården m. m., som framlägges genom proposition nr 129.

(Gällande bestämmelser)

**Förordning den 30 juni 1943 (nr 570)
om anställande av distrikts-
barnmorskor m. m.**

1 §.

För tillgodoseende av barnaföderskors behov av förlossningshjälp skall riket vara indelat i barnmorske-distrikt.

Varje *landstingsområde* samt varje stad, som icke *deltager i landsting*, skall utgöra ett barnmorske-distrikt. Medicinalstyrelsen äger dock förordna, att stad, som ej *deltager i landsting*, skall undantagas från distriktsindelningen, *under villkor att staden träffar avtal med tillräckligt antal barnmorskor att fullgöra distriktsbarnmorskas uppgifter inom förlossningsvården.*

2 §.

Ledningen av barnmorskeväsendet inom varje barnmorske-distrikt tillkommer en barnmorskestyrelse. Sådan styrelse är inom distrikt, som utgöres av *landstingsområde*, den *hälsovårdsberedning*, varom stadgas i *lagen om landsting*, samt inom distrikt, som utgöres av stad, *efter dess bestämmande hälsovårdsnämnden eller en styrelse, bestående av förste stadsläkaren eller dennes ställföreträdare som ordförande samt två av stadsfullmäktige för fyra år i sänder valda ledamöter jämte enahanda antal för samma tid utsedda suppleanter. På framställning av staden äger Konungen medgiva*

(Kungl. Maj:ts förslag)

**Förslag
till
Förordning om distriktsbarnmorskor
Härigenom förordnas som följer.**

1 §.

För tillgodoseende av barnaföderskors behov av förlossningshjälp skall riket vara indelat i barnmorske-distrikt.

Varje *landstingskommun* samt varje stad, som icke *tillhör landstingskommun*, skall utgöra ett barnmorske-distrikt. Medicinalstyrelsen äger dock förordna, att stad, som ej *tillhör landstingskommun*, *ävensom annat område med tillgång till centralt belägen förlossningsanstalt* skall undantagas från distriktsindelningen.

2 §.

Ledningen av barnmorskeväsendet inom varje barnmorske-distrikt tillkommer en barnmorskestyrelse. Sådan styrelse är inom distrikt, som utgöres av *landstingskommun*, den *hälsovårdsstyrelse*, varom stadgas i *landstingslagen*, samt inom distrikt, som utgöres av stad, *den kommunala nämnd som stadsfullmäktige bestämmer.*

(Gällande bestämmelser)

den ändring av styrelsens sammansättning, som kan finnas påkallad.

Närmare bestämmelser om barnmorskestyrelsernas verksamhet meddelas av Konungen.

3 §.

Barnmorskestyrelsen skall för distriktet anställa det antal distriktsbarnmorskor, som medicinalstyrelsen efter förslag av barnmorskestyrelsen bestämmer. Anställningen skall ske tills vidare med viss i anställningsavtalet bestämd uppsägningstid.

Barnmorskestyrelsen skall anvisa distriktsbarnmorska visst område inom distriktet, där hon i första hand skall utöva sin verksamhet, samt bestämma hennes stationeringsort.

4 §.

Det åligger distriktsbarnmorska:

1) att utan ersättning av den vårdade lämna förvård åt havande kvinnor, biträda vid förlossning i hemmet och lämna eftervård åt kvinnor, som efter förlossning vårdas i hemmet;

2) att tjänstgöra å förlossningsanstalt, som drives eller erhåller driftbidrag av *landstinget* eller staden;

3) att biträda i förebyggande mödra- och barnavård och vid barnavårdsnämnds befattning med ärenden om mödrahjälp; samt

4) att biträda i sådan sjukvård, som utövas i hemmen.

(Kungl. Maj:ts förslag)

Instruktion för barnmorskestyrelsen fastställes av landstinget eller stadsfullmäktige.

3 §.

Barnmorskestyrelsen skall för distriktet anställa det antal distriktsbarnmorskor, som medicinalstyrelsen efter förslag av barnmorskestyrelsen bestämmer. Anställningen skall ske tills vidare med viss i anställningsavtalet bestämd uppsägningstid.

Barnmorskestyrelsen skall anvisa distriktsbarnmorska visst område inom distriktet, där hon i första hand skall utöva sin verksamhet, samt bestämma hennes stationeringsort.

4 §.

Det åligger distriktsbarnmorska:

1) att utan ersättning av den vårdade lämna förvård åt havande kvinnor, biträda vid förlossning i hemmet och lämna eftervård åt kvinnor, som efter förlossning vårdas i hemmet;

2) att biträda i förebyggande mödravård, försåvitt icke barnmorskestyrelsen av särskild anledning annat bestämt;

3) att tjänstgöra å förlossningsanstalt, som drives eller erhåller driftbidrag av *landstingskommunen* eller staden;

4) att biträda i förebyggande barnavård och vid barnavårdsnämnds befattning med ärenden om mödrahjälp; samt

(Gällande bestämmelser)

Tjänstgöring, som avses i första stycket under 2)—4), åligger distriktsbarnmorska allenast i den mån barnmorskestyrelsen anvisat henne sådan tjänstgöring. Såvitt avser befattning med ärenden om mödrahjälp må sådan anvisning meddelas allenast efter framställning av barnavårdsnämnd.

Det ankommer på medicinalstyrelsen att utfärda närmare föreskrifter rörande den omfattning, i vilken distriktsbarnmorska må anlitas för hemsjukvård.

5 §.

Finner medicinalstyrelsen antalet distriktsbarnmorskor inom visst distrikt uppenbarligen överstiga behovet, äger styrelsen ålägga barnmorska inom sådant distrikt att antaga anställning, som erbjudes henne av barnmorskestyrelse inom annat distrikt.

6 §.

Den omedelbara tillsynen över distriktsbarnmorska åligger den tjänsteläkare, inom vars tjänstgöringsområde barnmorskans stationeringsort är belägen.

7 §.

Distriktsbarnmorska skall åtnjuta kontant lön med minst det belopp, som enligt vad särskilt är stadgat är förutsättning för att statsbidrag till hennes avlöning skall utgå.

Distriktsbarnmorska skall tillika kostnadsfritt erhålla all för hennes arbetsuppgifter erforderlig utrust-

(Kungl. Maj:ts förslag)

5) att biträda i sådan sjukvård, som kan utövas i hemmen.

Tjänstgöring, som avses i första stycket under 3)—5), åligger distriktsbarnmorska allenast i den mån barnmorskestyrelsen anvisat henne sådan tjänstgöring. Såvitt avser befattning med ärenden om mödrahjälp må sådan anvisning meddelas allenast efter framställning av barnavårdsnämnd.

Det ankommer på medicinalstyrelsen att utfärda närmare föreskrifter rörande den omfattning, i vilken distriktsbarnmorska må anlitas för hemsjukvård.

5 §.

Finner medicinalstyrelsen antalet distriktsbarnmorskor inom visst distrikt uppenbarligen överstiga behovet, äger styrelsen ålägga barnmorska inom sådant distrikt att antaga anställning, som erbjudes henne av barnmorskestyrelse inom annat distrikt.

6 §.

Distriktsbarnmorska skall åtnjuta kontant lön med minst det belopp, som enligt vad särskilt är stadgat är förutsättning för att statsbidrag till hennes avlöning skall utgå.

Distriktsbarnmorska skall tillika kostnadsfritt erhålla all för hennes arbetsuppgifter erforderlig utrust-

(Gällande bestämmelser)

ning och förbrukningsmateriel. Där hinder härför icke möter, skall distriktsbarnmorska beredas särskilt rum för mottagning, varjämte, där så utan oskäligen kostnad kan ske, fri telefon skall beredas henne.

Därjämte skall distriktsbarnmorska äga åtnjuta dels fri sjukvård enligt de bestämmelser, som må vara gällande för innehavare av närmast jämförbara befattningar i landstingets eller stadens tjänst, dels ock utan minskning av lönen semester under trettio dagar årligen å tid, som barnmorskestyrelsen bestämmer.

För kostnader i anledning av färd från bostadsorten till annan tjänstgöringsort och åter eller mellan två dylika tjänstgöringsorter skall distriktsbarnmorska erhålla ersättning efter vad som föreskrives i gällande resereglemente beträffande rese- och traktamentsklass III D. Företager distriktsbarnmorska resa för tjänstgöring, som avses i 4 § första stycket under 1), skall hon vara berättigad till ersättning för resekostnaderna enligt vad som föreskrives beträffande reseklass III i nämnda reglemente. Företager distriktsbarnmorska resa för tjänstgöring, som avses i 4 § första stycket under 3) eller 4), skall hon vara berättigad till ersättning för resekostnaderna i den omfattning, i vilken ersättning för sådana resekostnader utgår till distriktssköterska, som är anställd hos landstinget eller staden.

Då barnmorskestyrelsen eller medicinalstyrelsen ålägger distriktsbarnmorska tjänstgöring, som nöd-

(Kungl. Maj:ts förslag)

ning och förbrukningsmateriel. Där hinder härför icke möter, skall distriktsbarnmorska beredas särskilt rum för mottagning, varjämte, där så utan oskäligen kostnad kan ske, fri telefon skall beredas henne.

Distriktsbarnmorska skall åtnjuta ersättning för kostnader för resor i tjänsten enligt av landstinget eller stadsfullmäktige fastställda grunder samt i den ordning och omfattning barnmorskestyrelsen bestämmer.

Då barnmorskestyrelsen eller medicinalstyrelsen ålägger distriktsbarnmorska tjänstgöring, som nöd-

(Gällande bestämmelser)

gar henne att flytta till annan ort, äger hon uppbära ersättning för flyttningskostnad enligt de bestämmelser, som gälla för de statens befattningshavare, som äro hänfödda till rese- och traktamentsklass III D i gällande resereglemente.

(8 § har upphört att gälla.)

9 §.

Landsting och stad, som ej deltagar i landsting, hava att bestrida såväl kostnader för lön och andra förmåner till distriktsbarnmorska inom distriktet som de övriga utgifter, vilka sammanhånga med sådan barnmorskas verksamhet.

(Kungl. Maj:ts förslag)

gar henne att flytta till annan ort, äger hon uppbära ersättning för flyttningskostnad enligt de bestämmelser, som gälla för de statens befattningshavare, som äro hänfödda till rese- och traktamentsklass III C i gällande resereglemente.

7 §.

Landstingskommun och stad, som ej tillhör landstingskommun, hava att bestrida såväl kostnader för lön och andra förmåner till distriktsbarnmorska inom distriktet som de övriga utgifter, vilka sammanhånga med sådan barnmorskas verksamhet.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1956.

Genom förordningen upphävas förordningen den 30 juni 1943 (nr 570) om anställande av distriktsbarnmorskor m. m.; samt reglementet den 31 december 1943 (nr 938) för barnmorskestyrelserna i riket.

Utdrag av protokollet över inrikesärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 25 februari 1955.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDEÉN, statsråden SKÖLD, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, NORDENSTAM, LINDSTRÖM, LANGE.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anmäler chefen för inrikesdepartementet, statsrådet Hedlund, fråga *angående ändrade bestämmelser om anställande av distriktsbarnmorskor m. m.* samt anför därvid följande.

Förut denna dag har på min hemställan beslutats proposition till riksdagen (nr 129) med förslag angående barnmorskeväsendets organisation och den förebyggande mödravården m. m. Förslaget grundar sig främst på en av medicinalstyrelsen i samråd med särskilda experter — utredningen rörande den öppna förlossningsvården — verkställd, med skrivelse den 21 augusti 1954 överlämnad utredning. I nämnda proposition har jag huvudsakligen behandlat de anslagsfrågor och därmed sammanhängande organisatoriska spörsmål, som föranledes av utredningsförslagen.

Vissa av de förslag jag där förordat är emellertid av den beskaffenhet, att för deras genomförande kräves ändring i förordningen den 30 juni 1943 (nr 570) om anställande av distriktsbarnmorskor m. m. Vidare behandlas i utredningen jämväl frågor som direkt avser ändringar i nämnda förordning.

Över utredningens förslag har yttranden avgivits av statskontoret, styrelsen för statens institut för folkhälsan, länsstyrelserna i samtliga län utom Norrbottens län, efter hörande av vederbörande förste provinsialläkare och i förekommande fall förste stadsläkare, samtliga landstings förvaltningsutskott utom Kalmar läns södra och Värmlands läns, Stockholms stadsfullmäktige, stadsfullmäktige i Göteborg, Malmö, Norrköping, Hälsingborg och Gävle, styrelserna för Svenska landstingsförbundet och Svenska stadsförbundet, Svenska barnmorskeförbundet, Sveriges läkarförbund, Svenska läkaresällskapet, Svensk sjuksköterskeförening, styrelsen för barnmorskeläroanstalten i Göteborg, Kvinnliga legitimerade sjukgymnasters riksförbund, Högerens kvinnoförbund, Folkpartiets kvinnoförbund, Svenska landsbygdens kvinnoförbund och Sveriges socialdemokratiska kvinnoförbund.

Beträffande det huvudsakliga innehållet i utredningens förslag och i yttrandena över detsamma ävensom beträffande mitt ställningstagande till anslagsfrågorna och de organisatoriska spörsmålen får jag hänvisa till den tidigare nämnda propositionen nr 129.

Vidare har medicinalstyrelsen med skrivelse den 15 december 1954 överlämnat ett av utredningen angående den öppna förlossningsvården utarbetat förslag till nytt reglemente för barnmorskor. I samband därmed har utredningen föreslagit, att 6 § i 1943 års förordning skall upphöra att gälla.

Över utredningens förslag till nytt reglemente för barnmorskor har yttranden avgivits av styrelserna för svenska landstingsförbundet och svenska stadsförbundet samt Sveriges läkarförbund och svenska barnmorskeförbundet.

Jag anhåller nu att till närmare behandling få upptaga frågan om den författningsmässiga regleringen av ändringsförslagen såvitt de angår distriktsbarnmorskornas anställningsförhållanden m. m. Jag har därvid funnit lämpligast att ersätta den nu gällande förordningen om anställande av distriktsbarnmorskor m. m. med en ny förordning, benämnd förordning om distriktsbarnmorskor. I det följande kommer jag att behandla bestämmelserna i den ordning, vari de upptagits i den föreslagna förordningen.

1 §.

1943 års förordning. För tillgodoseende av barnaföderskornas behov av förlossningshjälp skall jämlikt 1 § i 1943 års förordning riket vara indelat i barnmorskedistrikt. Varje landstingsområde samt varje stad, som icke deltagar i landsting, skall utgöra ett barnmorskedistrikt. Medicinalstyrelsen äger dock förordna, att stad, som ej deltagar i landsting, skall undantagas från distriktsindelningen, under villkor att staden träffar avtal med tillräckligt antal barnmorskor att fullgöra distriktsbarnmorskans uppgifter inom förlossningsvården.

Utredningen. Utredningen har föreslagit att städer utanför landsting skall erbjudas ett mera tidsenligt alternativ till distriktsbarnmorskorna än de s. k. avtalsbarnmorskorna. Enligt utredningen bör den mest rationella organisationen vara att ha heltidsanställda barnmorskor för den förebyggande mödravården och låta stadens förlossningsanstalt, som ju likväl har jourtjänst hela dygnet, svara för erforderlig beredskap för hemförlossningar eller i varje fall störförlossningar. Där huvudmannen så önskar och överenskommelse kan träffas med förlossningsanstalt bör sålunda hinder icke möta mot att staden av medicinalstyrelsen undantages från distriktsindelningen, givetvis förutsatt att den förebyggande mödravården är väl utbyggd och har särskilda barnmorskor.

Departementschefen. Paragrafen motsvarar 1 § i 1943 års förordning.

I proposition nr 129 har jag förordat att medicinalstyrelsen skall äga från distriktsindelningen undantaga icke blott stad utanför landsting utan jäm-

väl annat område med tillgång till centralt belägen förlossningsanstalt. Bifall till vad jag sålunda föreslagit föranleder ändring av bestämmelserna i 1 § andra stycket i 1943 års förordning. I bestämmelserna bör emellertid icke närmare preciseras under vilka villkor undantag får göras. En av förutsättningarna därför bör dock vara, att organisationen på ett tillfredsställande sätt är ordnad i huvudsak enligt den av utredningen som typ D betecknade organisationsformen. Den förebyggande mödravården bör sålunda vara väl utbyggd och ha särskilda barnmorskor, och vidare bör områdets förlossningsanstalt ha att svara för erforderlig beredskap för hemförlossningar.

I anslutning till den nya landstingslagen föreslås därjämte att uttrycken landstingsområde och landsting utbytes mot benämningen landstingskommun.

2 §.

1943 års förordning. Enligt 2 § tillkommer ledningen av barnmorskeväsendet inom varje barnmorskedistrikt en barnmorskestyrelse. Sådan styrelse är inom distrikt, som utgöres av landstingsområde, hälsovårdsberedningen och inom distrikt, som utgöres av stad, efter dess bestämmande hälsovårdsnämnden eller en särskild styrelse. Sådan styrelse skall bestå av förste stadsläkaren eller dennes ställföreträdare som ordförande samt två av stadsfullmäktige för fyra år i sänder valda ledamöter jämte lika många suppleanter. På framställning av staden äger Konungen dock medgiva den ändring av styrelsens sammansättning, som kan finnas påkallad. Närmare bestämmelser om barnmorskestyrelsernas verksamhet meddelas jämlikt ifrågasvarande paragraf av Konungen. Med stöd härav har Kungl. Maj:t den 31 december 1943 (nr 938) utfärdat ett särskilt reglemente för barnmorskestyrelserna i riket.

Utredningen. Utredningen erinrar om att hälsovårdsberedningen är det ledande landstingsorganet såväl då det gäller barnmorskeväsendet i allmänhet som då fråga är om den förebyggande mödravården och distriktsvården. Denna samordning är förmånlig, anför utredningen, och måste även anses nödvändig för ett förverkligande av den av utredningen föreslagna organisationstypen C, distriktssköterske-barnmorskor. Med hänsyn härtill anser utredningen anledning saknas att i detta hänseende föreslå någon ändring.

Vad angår ledningen av distriktsvården i stad utanför landsting anför utredningen.

Den för stad utanför landsting föreskrivna huvudregeln, att hälsovårdsnämnden skall vara barnmorskestyrelse, äger endast tillämpning i Gävle, och möjligheten att i stad tillsätta särskild barnmorskestyrelse har i praktiken icke utnyttjats. För närvarande tjänstgör sjukhusdirektionen som barnmorskestyrelse i Stockholm, Göteborg och Malmö samt hälso- och sjukvårdsstyrelsen i Norrköping och Hälsingborg. Med hänsyn till barnmorske-

ärendenas ringa betydelse i städerna utanför landsting synes det icke erforderligt att organisationen göres beroende av Kungl. Maj:ts prövning i varje särskilt fall eller att den eljest bindes genom detaljerade bestämmelser. Utredningen föreslår därför, att 2 § förordningen om anställande av distriktsbarnmorskor m. m. ändras så, att »lämplig kommunal nämnd efter stadsfullmäktiges bestämmande» skall vara barnmorskestyrelse i stad utanför landsting.

Vidare föreslår utredningen, att närmare bestämmelser om barnmorskestyrelsernas verksamhet skall utfärdas av respektive huvudmän i stället för Kungl. Maj:t.

Remissyttrandena. Förslaget att i stad utanför landsting låta stadsfullmäktige bestämma vilken kommunal nämnd som skall vara barnmorskestyrelse har icke föranlett någon erinran vid remissbehandlingen. Även förslaget att slopa det nuvarande reglementet för barnmorskestyrelserna och i stället överlåta åt landstinget eller stadsfullmäktige att, där så befinnes påkallat, fastställa instruktion för styrelserna har godtagits av remissinstanserna.

Styrelsen för svenska stadsförbundet och förste stadsläkaren i Gävle ifrågasätter dock behovet av särskild barnmorskestyrelse i stad, som ej deltar i landsting. De uppgifter, som enligt gällande bestämmelser ålagts barnmorskestyrelserna, kan enligt *styrelsen för svenska stadsförbundet* fullgöras av — såsom i realiteten sker redan nu — sjukvårdsberedningen. I varje fall anser styrelsen att något behov av särskild barnmorskestyrelse i dylika städer icke föreligger i de fall, då städerna acceptera förslaget om att låta den öppna förlossningsvården ombesörjas av förlossningsanstalterna. *Förste stadsläkaren i Gävle* framför liknande synpunkter men finner frågan vara av den karaktären, att den bör upptagas till behandling i samband med den pågående revisionen av sjukhuslagstiftningen.

Ett par remissmyndigheter — *förvaltningsutskotten i Kalmar läns norra och Älvsborgs läns landsting* — säger sig ifrågasätta om benämningen barnmorskestyrelse behöver bibehållas. Förstnämnda utskott uttalar därvid bl. a., att den särskilda benämningen barnmorskestyrelse föranlett att statens pensionsanstalt ansett sig böra registrera landstingens barnmorskestyrelser som särskilda huvudmän.

Sveriges läkarförbund framhåller nödvändigheten av att lasarettsläkare vid kvinnoklinik inom sjukvårdsområdet anknytes till barnmorskestyrelserna.

Departementschefen. Inom landstingskommun bör ledningen av barnmorskeväsendet liksom hittills utövas av det organ inom landstinget som närmast utövar ledningen av landstingskommunens hälso- och sjukvårdande verksamhet i övrigt, dvs. hälso- och sjukvårdsstyrelsen. Att göra någon ändring härutinnan har icke heller ifrågasatts vare sig av utredningen eller remissinstanserna.

Beträffande stad utanför landsting har möjligheten att tillsätta särskild barnmorskestyrelse icke utnyttjats i praktiken. Det har befunnits ändamålsenligare att uppdraga ledningen åt den kommunala direktionsstyrelse som omhänderhar administrationen av stadens övriga sjukvård. Endast i en stad utövas ledningen av hälsovårdsnämnd.

Tillräckliga skäl för att, såsom i några remissyttranden ifrågasatts, i förevarande sammanhang slopa begreppet barnmorskestyrelse för städer utanför landsting anser jag icke föreligga. Däremot synes det mig icke vara erforderligt eller — vid beaktande av hur praxis utvecklats — ens lämpligt att i en förordning på detta område ha kvar detaljerade bestämmelser om barnmorskestyrelsernas sammansättning. Ifrågavarande städer bör i stället ha frihet att — utan särskilt tillstånd av Kungl. Maj:t — till barnmorskestyrelse utse den kommunala nämnd eller styrelse som befinnes lämpligast. Styrelsen eller direktionsstyrelsen för stadens sjukhus torde väl i regel vara särskilt lämpad att omhänderha ledningen även av barnmorskeväsendet inom den öppna vården, bl. a. med hänsyn till den samordning mellan den öppna och slutna vården som föreslås i vissa fall skola kunna äga rum. I förordningen bör därför enligt min mening endast stadgas, att inom barnmorskedistrikt, som utgöres av stad, skall den kommunala nämnd som stadsfullmäktige bestämmer vara barnmorskestyrelse.

I likhet med utredningen och remissinstanserna anser jag det icke heller påkallat att låta Kungl. Maj:t i detalj reglera barnmorskestyrelsernas verksamhet. Det bör i stället här — liksom beträffande andra jämförbara styrelser t. ex. distriktsvårdsstyrelse — ankomma på huvudmännen att utfärda och fastställa de instruktioner, som kan vara erforderliga. En bestämmelse härom har upptagits i andra stycket i förevarande paragraf.

Med hänsyn till vad jag sålunda anfört bör det nuvarande, av Kungl. Maj:t utfärdade reglementet för barnmorskestyrelserna i riket upphävas. Jag vill därvid erinra om att reglementet innehåller vissa bestämmelser av allmän betydelse. Sålunda finns en bestämmelse om skyldighet för barnmorskestyrelse att årligen avge berättelse, bl. a. till medicinalstyrelsen, över verksamheten under det nästföregående året. Såsom utredningen föreslagit kan denna bestämmelse lämpligen överflyttas till kungörelsen den 30 juni 1947 (nr 429) om statsbidrag till avlöning åt distriktsbarnmorskor m. m. Reglementet innehåller vidare en allmän bestämmelse om rätt att överklaga barnmorskestyrelses beslut hos medicinalstyrelsen om beslutet förmenas icke ha tillkommit i behörig ordning eller eljest strida mot lag eller författning. Det torde icke finnas någon anledning att bibehålla en sådan speciell besvärstämmelse. I stället bör de allmänna reglerna om kommunalbesvär gälla med länsstyrelserna och Kungl. Maj:t som besvärinstanser. Ifrågavarande särbestämmelse bör därför utan vidare kunna upphävas.

Övriga föreskrifter i reglementet avser främst reglering av barnmorske-

styrelsernas åligganden, och denna reglering bör, som jag redan nämnt, lämpligen ske i särskilda av huvudmännen fastställda instruktioner.

3 §.

1943 års förordning. I 3 § regleras själva anställningen av distriktsbarnmorskor. Sålunda skall barnmorskestyrelsen för distriktet anställa det antal distriktsbarnmorskor, som medicinalstyrelsen efter förslag av barnmorskestyrelsen bestämmer. Anställningen skall ske tills vidare med viss i anställningsavtalet bestämd uppsägningstid. Styrelsen skall anvisa distriktsbarnmorska visst område inom distriktet, där hon i första hand skall utöva sin verksamhet, samt bestämma hennes stationeringsort.

Departementschefen. 3 § i 1943 års förordning har oförändrad överförts till den föreslagna förordningen.

4 §.

1943 års förordning. 4 § handlar om distriktsbarnmorskas åligganden. Sålunda åligger det distriktsbarnmorska 1) att utan ersättning av den vårdade lämna förvård åt havande kvinnor, biträda vid förlossning i hemmet och lämna eftervård åt kvinnor, som efter förlossning vårdas i hemmet, 2) att tjänstgöra å förlossningsanstalt, som drives eller erhåller driftbidrag av landstinget eller staden, 3) att biträda i förebyggande mödra- och barnavård och vid barnavårdsnämnds befattning med ärenden om mödrahjälp, samt 4) att biträda i sådan sjukvård, som utövas i hemmen.

Tjänstgöring, som avses under 2)—4), åligger distriktsbarnmorskan endast i den mån barnmorskestyrelsen anvisat henne sådan tjänstgöring. Såvitt avser befattning med ärenden om mödrahjälp må sådan anvisning meddelas endast efter framställning av barnavårdsnämnd. Medicinalstyrelsen har att utfärda närmare föreskrifter rörande den omfattning, i vilken distriktsbarnmorska må anlitas för hemsjukvård.

Utredningen. I fråga om distriktsbarnmorskas biträde i den förebyggande mödravården föreslår utredningen, att de nuvarande bestämmelserna ändras sålunda, att det skall åligga distriktsbarnmorska att biträda inom den förebyggande mödravården, försåvitt icke barnmorskestyrelsen av särskild anledning annat bestämt. En sådan formulering skulle enligt utredningen bättre motsvara förhållandena sådana de bör vara.

Vidare föreslår utredningen en omformulering av bestämmelsen om distriktsbarnmorskas biträdande i sjukvård. Enligt den nuvarande bestämmelsen får hon endast biträda i sådan sjukvård, som utövas i hemmen. Även en sjuksköterske-barnmorska bör enligt utredningen utöva endast sjukvård av sådant slag som kan utövas i hemmen, men hon bör icke vara förhindrad att utöva denna sjukvård även t. ex. på sin mottagning. All sjukvård, som till sin art kan tänkas utövas i hemmen, bör en sjuksköterske-barnmorska kunna anförtros utan avseende på platsen för vårdens med-

delande. Då utredningen finner det osäkert, om detta kan ske med bestämmelsens nuvarande lydelse föreslår utredningen, att bestämmelsen ändras till att avse sjukvård, som kan utövas i hemmen.

Departementschefen. Frågan om distriktsbarnmorskas deltagande i den förebyggande mödravården har jag närmare behandlat i proposition nr 129. Jag har därvid i huvudsak anslutit mig till utredningens förslag härutinnan. Mitt ställningstagande bör föranleda omformulering på sätt utredningen föreslagit av den nuvarande bestämmelsen om distriktsbarnmorskas biträde i den förebyggande mödravården.

Även bestämmelsen om distriktsbarnmorskas biträdande i sjukvård synes mig böra ändras i enlighet med utredningens förslag. Distriktsbarnmorska bör, såsom jag antytt i proposition nr 129, få utöva allmänt förekommande sjukvård av sådant slag som kan utövas i hemmen. Om denna sjukvård sedan utövas i hemmen, i särskild mottagningslokal eller å annan liknande plats saknar uppenbarligen betydelse. Det är omfattningen av sjukvården som skall avgränsas och icke platsen för dess utövande.

Övriga föreskrifter i denna paragraf har oförändrade överflyttats från 4 § i 1943 års förordning.

5 §.

1943 års förordning. Enligt 5 § äger medicinalstyrelsen, om den finner antalet distriktsbarnmorskor inom visst distrikt uppenbarligen överstiga behovet, ålägga barnmorska inom sådant distrikt att antaga anställning, som erbjudes henne av barnmorskestyrelse inom annat distrikt.

Departementschefen. 5 § i den föreslagna förordningen överensstämmer med samma paragraf i 1943 års förordning.

6 §.

1943 års förordning. I 7 § i 1943 års förordning finns vissa bestämmelser om distriktsbarnmorskas löneförmåner m. m. Sålunda föreskrives att distriktsbarnmorska skall åtnjuta kontant lön med minst det belopp, som enligt vad särskilt är stadgat utgör förutsättning för att statsbidrag till hennes avlöning skall utgå.

Vidare sägs, att distriktsbarnmorska kostnadsfritt skall erhålla all för hennes arbetsuppgifter erforderlig utrustning och förbrukningsmateriel. Om hinder icke möter skall hon beredas särskilt rum för mottagning samt, om det kan ske utan oskäligen kostnad, fri telefon.

Därjämte skall distriktsbarnmorska äga åtnjuta dels fri sjukvård enligt bestämmelserna för innehavare av närmast jämförbara befattningar i landstingskommunens eller stadens tjänst, dels ock utan minskning av lönen semester under trettio dagar årligen å tid, som barnmorskestyrelsen bestämmer.

Paragrafen innehåller jämväl utförliga bestämmelser om distriktsbarnmorskas rätt till ersättning för resor i tjänsten. För kostnad i anledning av färd från bostadsorten till annan tjänstgöringsort och åter eller mellan två dylika tjänstgöringsorter skall distriktsbarnmorska erhålla ersättning efter vad som föreskrives i gällande resereglemente beträffande rese- och traktamentsklass III D. Om distriktsbarnmorska företar resa för tjänstgöring, som avses i 4 § första stycket punkt 1), är hon berättigad till ersättning för resekostnaderna enligt vad som föreskrives beträffande reseklass III i nämnda reglemente. Om hon företar resa för tjänstgöring, som avses i 4 § första stycket punkterna 3) eller 4), är hon berättigad till ersättning för resekostnaderna i den omfattning, i vilken ersättning för sådana resekostnader utgår till distriktssköterska, som är anställd hos landstinget eller staden.

Ifrågavarande paragraf innehåller slutligen bestämmelser om distriktsbarnmorskas rätt till flyttningsersättning. Då hon ålägges tjänstgöring, som nödgar henne att flytta till annan ort, äger hon sålunda uppbära ersättning för flyttningskostnad enligt de bestämmelser, som gäller för de statens befattningshavare, som är hänfödda till rese- och traktamentsklass III D i gällande resereglemente.

Utredningen. Såvitt angår de nuvarande bestämmelserna om distriktsbarnmorskas lön och rätt till erforderlig utrustning och förbrukningsmateriel m. m. föreslår utredningen icke någon ändring.

Bestämmelserna om reseersättning anser utredningen däremot böra ändras. Efter att ha konstaterat att de gällande bestämmelserna är invecklade anför utredningen följande.

Särskilt otillfredsställande synes det vara, att icke samma resereglemente gäller för barnmorskornas hela verksamhet utan att statens reglemente skall åberopas för vissa resor och huvudmannens för andra. Även om skiljaktigheterna mellan reglementena numera äro obetydliga bör en dylik konstruktion uppenbarligen undvikas om så är möjligt. Utredningen kan icke finna, att det föreligger något sakligt behov av att ha olika formulerade bestämmelser för olika slag av resor. Dessutom synes det angeläget, att samma bestämmelser gäller för distriktsbarnmorskor och distriktssköterskor, då man för framtiden får räkna med ett växande antal kombinerade befattningar. För distriktssköterskorna gäller för närvarande 7 § 2 mom. kungörelsen den 28 juni 1935 (nr 428) om statsbidrag till distriktsvård, vari det stadgas, att distriktssköterska skall »åtnjuta ersättning för kostnader för resor i tjänsten enligt av landstinget fastställda grunder samt i den ordning och omfattning distriktsvårdsstyrelsen bestämmer». Enligt utredningens mening bör det utan olägenhet kunna anförtros åt huvudmännen att även bestämma grunderna för distriktsbarnmorskornas reseersättningar.

Att statsbidrag utgår till vissa av resorna — resor för förlossning och eftervård enligt 3 § 2 mom. SFS nr 429/1947 och resor för hembesök i förebyggande mödravård enligt 10 § 2 mom. SFS nr 396/1944 — torde ej utgöra hinder för en omformulering av bestämmelserna till överensstämmelse med

vad som gäller för distriktssköterskor. Anmärkas må, att samma statsbidrag för närvarande utgår till distriktssköterskors resor för hembesök i förebyggande barnvård.

Specialbestämmelsen om rätt till flyttningskostnadsersättning anser utredningen kunna kvarstå, ehuru den har ringa praktisk betydelse. Traktementsklassen D bör dock i anslutning till nu gällande resereglemente ändras till C.

Remissyttrandena. Utredningens förslag beträffande de frågor som behandlas i förevarande paragraf tillstyrkes eller lämnas utan erinran i så gott som samtliga remissyttranden. Allmänt betecknas förslagen som välgrundade. Endast i något enstaka yttrande har kritiska synpunkter kommit till uttryck. Beträffande den föreslagna bestämmelsen om reseersättning anför sålunda *förste provinsialläkaren i Kronobergs län* att man genom förslaget att låta landsting och stadsfullmäktige fastställa grunderna för ersättningen visserligen skulle kunna avpassa ersättningen efter olika förhållanden inom olika delar av landet, men att man därigenom också riskerar att få allt för stora variationer i kostnaderna för samma prestation. Ersättningsnormerna bör, framhålles det, lämpligen vara lika för distriktssköterska och distriktsbarnmorska. Även *förvaltningsutskottet i Jönköpings läns landsting* understryker angelägenheten av att reseersättningen blir lika för distriktsbarnmorskor och distriktssköterskor. Det bör emellertid enligt utskottets mening ankomma på huvudmannen att fastställa grunderna för ersättningen. *Förvaltningsutskotten i Skaraborgs och Blekinge läns landsting* ifrågasätter, huruvida icke bestämmelserna om distriktsbarnmorskas rätt till fri sjukvård och semester bör utgå ur förordningen. Därvid framhålles, att dessa förmåner numera regleras genom centralt träffade avtal. Även *förvaltningsutskottet i Kalmar läns norra landsting* anser att bestämmelsen om fri sjukvård bör kunna utgå och *förvaltningsutskottet i Kronobergs läns landsting* föreslår, att i fråga om distriktsbarnmorskas rätt till semester i förordningen skall hänvisas till de bestämmelser därom som gäller för innehavare av närmast jämförbara befattningar i landstingets eller stadens tjänst. Vidare anser *förvaltningsutskottet i Blekinge läns landsting* att jämväl bestämmelsen om rätt till flyttningsersättning utan olägenhet bör kunna utgå.

Departementschefen. I likhet med utredningen ifrågasätter jag icke att göra någon ändring i de bestämmelser i den nu gällande förordningen som handlar om distriktsbarnmorskas kontanta lön samt hennes rätt till utrustning och förbrukningsmateriel m. m.

Såsom framhållits i vissa remissyttranden torde det däremot icke vara erforderligt att i en förordning av ifrågavarande slag ha kvar bestämmelser om rätt till sjukvård och semester. Distriktsbarnmorskornas anställningsförhållanden regleras nämligen numera genom centrala överenskommelser

och det finns då icke någon anledning att bibehålla författningsbestämmelser på detta område.

Bestämmelserna om distriktsbarnmorskas rätt till ersättning för resor i tjänsten torde utan olägenhet kunna förenklas. Såsom utredningen funnit synes något sakligt behov icke föreligga av att ha olika formulerade bestämmelser för olika slag av resor. Vidare är det angeläget att samma bestämmelser gäller för distriktsbarnmorskor och distriktssköterskor bl. a. med hänsyn till det växande antal kombinerade sådana befattningar som man räknar med. Jag biträder därför utredningens förslag att anförtro åt huvudmännen att fastställa grunderna för reseersättning. Någon risk för att därigenom alltför stora variationer i ersättningsnormerna skulle uppkomma anser jag icke föreligga.

Bestämmelsen om distriktsbarnmorskas rätt till flyttningersättning synes — även om den har ringa praktisk betydelse — böra bibehållas t. v., dock med den ändringen, att traktamentsklassen i anslutning till det nu gällande resereglementet bestämmes till C i stället för D.

7 §.

1943 års förordning. Enligt 9 § har landsting och stad, som ej deltar i landsting, att bestrida såväl kostnader för lön och andra förmåner till distriktsbarnmorska inom distriktet som de övriga utgifter, vilka sammanhänger med barnmorskans verksamhet.

Departementschefen. Bestämmelsen om vem som skall svara för kostnaderna för distriktsbarnmorskans verksamhet har överförts till 7 § i den föreslagna förordningen med allenast den formella jämkningen, att begreppet landstingskommun införts.

Tillsynen över distriktsbarnmorskans verksamhet

1943 års förordning. Den nu gällande förordningen innehåller en särskild bestämmelse om tillsyn över distriktsbarnmorskans verksamhet. Sålunda stadgas i 6 § att den omedelbara tillsynen över distriktsbarnmorska åligger den tjänsteläkare, inom vars tjänstgöringsområde barnmorskans stationeringsort är belägen.

Utredningen. Utredningen framhåller, att den omedelbara tillsynen över barnmorskorna, förmanskapet, jämlikt 6 § i 1943 års förordning icke är beroende av tjänstgöringsområdet utan av stationeringsorten — vilken är densamma som hostadsorten — under det att enligt 5 § i nu gällande reglemente för barnmorskor tillsynen åligger tjänsteläkarna, envar inom hans tjänsteområde. Sistnämnda stadgande måste enligt utredningen tolkas såsom avseende de barnmorskor, vilka tjänstgör inom tjänsteläkarnas distrikt. Utredningen har funnit, att den ordning som avses i reglementet är lämpligare än den som gäller enligt förordningen. Det är, säger utred-

ningen, icke praktiskt möjligt att genomföra en ordning som ålägger en tjänsteläkare att öva tillsyn över en barnmorskas verksamhet inom ett annat tjänsteläkardistrikt. Med utgångspunkt från de faktiska förhållandena finner utredningen det sålunda naturligare, att varje tjänsteläkare svarar för tillsynen över den barnmorskeverksamhet som utövas inom hans distrikt. Några olägenheter av att en barnmorska på detta sätt kan komma att erhålla mer än en förman är enligt utredningens mening icke att befara. En sådan ordning gäller också redan för distriktssköterskor. Utredningen har därför funnit sig böra föreslå, att den ordning, som gäller enligt reglementet, i princip bibehålles. Vid sådant förhållande borde bestämmelserna i 6 § i 1943 års förordning ändras till överensstämmelse härmed. Då det emellertid icke torde kunna anses påkallat att över huvud taget reglera förmanskapet i förordningen utan det bör vara tillfyllest om detta sker i reglementet, har utredningen föreslagit att 6 § i 1943 års förordning skall upphöra att gälla.

Remissyttrandena. I yttrandena framställles icke någon erinran mot utredningens nu ifrågavarande förslag.

Departementschefen. Jag delar utredningens uppfattning, att det icke kan anses påkallat att i förordningen ha kvar bestämmelser om förmanskapet beträffande distriktsbarnmorskor. Bestämmelser härom liksom beträffande vad i övrigt skall gälla om barnmorskornas subordinationsförhållanden bör lämpligen intagas i reglementet för barnmorskor. I den föreslagna förordningen om distriktsbarnmorskor har därför icke upptagits någon bestämmelse som motsvarar 6 § i 1943 års förordning.

Ikraftträdande m. m.

Departementschefen. Med hänsyn till de omfattande ändringar av förevarande bestämmelser som jag förordat, har jag, som jag förut nämnt, ansett lämpligast att ersätta 1943 års förordning med en helt ny förordning. De nya bestämmelserna torde böra träda i kraft den 1 januari 1956. I enlighet med vad jag anfört vid behandlingen av 2 § i förslaget bör i samband därmed reglementet den 31 december 1943 (nr 938) för barnmorskestyrelserna i riket upphävas.

Föredragande departementschefen hemställer här efter, att Kungl. Maj:t måtte genom proposition föreslå riksdagen att antaga ett i enlighet med det anförda inom inrikesdepartementet upprättat förslag till *förordning om distriktsbarnmorskor*.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Ake Eklöf